

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เรื่องวิจัยเรื่อง “กระบวนการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของประชาชนในเทศบาลตำบลลาดชะโด และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเสริม และเพื่อหาข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพเสริม จำนวน 10 คน, กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ, ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าสู่อาชีพเสริม

จากการวิจัยพบว่าบริบทของชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด มีฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และคนในชุมชนมีความสามัคคีกันมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามลักษณะของเครือญาติ ประชาชนในชุมชนประกอบอาชีพการทำการทำประมง และการค้าขาย เนื่องจากอาชีพหลักได้ค่าตอบแทนเป็นรายปี ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอเพื่อใช้จ่ายในครอบครัวและมีเวลาว่างหลังจากการที่ประกอบอาชีพหลัก จึงมีความสนใจที่จะประกอบเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ การประกอบอาชีพเสริม 2 กลุ่มอาชีพ คือ 1. การทำปลา (ปลาเค็ม, ปลาอย่าง) 2. การทำหริด ในส่วนของผู้ประกอบอาชีพเสริมการทำปลา จะสามารถหาปลาได้จาก 2 แหล่ง คือ 1. แหล่งตามธรรมชาติ (แม่น้ำ, ลำคลอง) 2. จากบ่อปลา (ในพื้นที่/ นอกพื้นที่) ส่วนในเรื่องลักษณะการทำการประมงแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1. เพื่อยังชีพ 2. เพื่อการแปรรูป 3. การเลี้ยงปลาในกระชัง ในส่วนของการประกอบอาชีพเสริม จะเป็นการแปรรูปเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเสริม 2 กลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คน พบว่าเหตุผลของการเข้าสู่อาชีพเสริม เกิดจากการเรียนรู้ทางครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้านในการใช้ทักษะภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาเพื่อประกอบอาชีพเสริม ประชาชนนิยมทำอาชีพที่สามารถทำได้ในท้องถิ่น สามารถหาวัตถุดิบได้ในท้องถิ่น และเป็นการประกอบอาชีพเสริมตามความชอบ และความถนัด จะประกอบอาชีพเสริมในช่วงเวลาว่างระหว่างรอการทำการ และการประกอบอาชีพเสริมใช้

เวลาในการทำในแต่ละวันไม่มากนัก และการต้องการรายได้เพิ่มในครอบครัว และการเลือกประกอบอาชีพแบ่งได้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล และสินค้าที่ประกอบอาชีพนั้นต้องเป็นที่ต้องการของตลาด ในเรื่องของการได้รับการฝึกฝนทักษะอาชีพ 2 ทางด้วยกัน 1. การได้รับการฝึกฝนจากครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน 2. ได้รับการอบรมจากส่วนภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้ทักษะการฝึกอาชีพทำให้นำมาปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้สอดคล้องกับการศึกษาของในด้านวิธีการขายผลผลิตออกสู่ตลาดพบว่า มีวิธีการขายออกสู่ตลาด 2 วิธีการ คือ 1. เปิดร้านขายเอง 2. มียี่ปั้วมารับที่บ้าน และลักษณะการรวมกลุ่ม จะเป็นการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างญาติมิตร เพื่อนบ้าน จะเป็นการรวมกลุ่มกันแบบไม่เป็นทางการ แบ่งกันตามความถนัดของอาชีพ สมาชิกไม่ค่อยมีส่วนร่วม มีเพียงแต่ผู้นำ และแกนนำดำเนินการเป็นหลัก บางส่วนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยสินค้าจะต้องเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งจะเห็นถึงความสามัคคีในชุมชน และการช่วยเหลือกันในชุมชน

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเสริม

จากการศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่ประกอบอาชีพเสริม พบว่าในชุมชนมีการรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ โดยกลุ่มอาชีพไม่มีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม และกลุ่มอาชีพยังขาดทางด้านเงินลงทุน และในปัจจุบันปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติไม่เพียงพอ กับความต้องการ และประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ ทั้งที่ชาวบ้านมีความรู้ที่สั่งสมสืบทอดต่อกันมาในการประกอบอาชีพ แต่ไม่ได้มีช่องทางในการพัฒนาอาชีพมากขึ้น เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ ยึดติดกับกรอบการประกอบอาชีพแบบเดิม ๆ และในชุมชนยังขาดสถานที่ที่พัฒนา เผยแพร่ความรู้ และช่องทางในการพัฒนาอาชีพ

ตอนที่ 3 แนวทางพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1. ความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ อยากให้ภาครัฐช่วยในการพัฒนากลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ และการพัฒนาชุมชนให้มีอาชีพเพื่อเป็นการพัฒนา

2. การพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน

2.1 การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน การแก้จุดอ่อนของชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนา เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ให้มีระบบการจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรชุมชน ในการวางแผนและการดำเนินการ และประสานความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน

2.3 การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่มีอิสระ พึ่งตนเองได้ มีระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

2.4 การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการเข้าสู่อาชีพเสริมของประชาชนเขตเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษากระบวนการเข้าสู่อาชีพเสริมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด ประกอบอาชีพหลัก คือการทำนา, การทำประมง, ค้าขาย และประกอบอาชีพเสริม คือการทำหรีด และการทำปลา (ปลาเค็ม, ปลาย่าง) การทำปลาเค็มปลาย่าง สามารถหาได้จาก 2 แหล่งคือ

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ 2. จากบ่อปลา และลักษณะการทำการประมง มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. เพื่อเลี้ยงชีพ 2. เพื่อแปรรูป

1.1 เหตุผลของการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เหตุผลของการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลาดชะโด คือ 1. การได้รับคำแนะนำของญาติ, เพื่อน, คนรู้จัก 2. ได้รับคำแนะนำจากคนในครอบครัว 3. การว่างงานจากการประกอบอาชีพหลัก จึงประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ ภานุภา แจ่มดอน (2551) ศึกษาเรื่อง กระบวนการเข้าสู่อาชีพของผู้รับงานไปทำที่บ้าน: กรณีศึกษาผู้รับงานไปทำที่บ้านในกิจการตัดเย็บเสื้อผ้าชุมชนจิตถาวรณ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า กระบวนการเข้าสู่อาชีพเสริมแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1. เกิดจากฐานะที่ยากจน และผู้มีการศึกษาน้อย 2. ได้รับคำแนะนำจากญาติพี่น้อง และคนรู้จัก 3. สมาชิกในครอบครัวเย็บผ้าอยู่ก่อนแล้ว 4. กำลังว่างงานไม่ได้ทำงาน ประจำ จิรนนท์ ไวยศรีแสง (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า การเลือกอาชีพต้องรู้จักตนเองให้ดีเสียก่อน โดยเฉพาะด้านอุปนิสัย และความถนัด

1.2 ทักษะการฝึกฝนอาชีพของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทักษะการฝึกฝนอาชีพเสริม จะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ ระหว่างผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน และการได้รับประสบการณ์จากครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้าน และได้รับ

ความรู้ ทักษะการฝึกอาชีพจากหน่วยงานราชการจัดอบรมให้ ซึ่งสอดคล้องกับวาริ ถาวรวงศ์กิจ (2548) ศึกษาเรื่องเครือข่ายการเรียนรู้ของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเสริมในชุมชนชนบท ได้กล่าวว่า เครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้แก่ เครือญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกชุมชน ได้แก่ กลุ่มบุคคล องค์กร สถาบันหรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้กับเจ้าของประสบการณ์จริง และสอดคล้องกับ ปราโมทย์ พรหมจันทร์ (2546) ศึกษาเรื่องอาชีพเสริมของข้าราชการครู จังหวัดลำปาง ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเข้าสู่อาชีพเสริม หากไม่มีทักษะและประสบการณ์ด้านอาชีพมาก่อนจะเข้ารับการฝึกอบรมด้านอาชีพ จนเกิดความมั่นใจที่จะทดลองการประกอบอาชีพเสริม

1.3 วิธีการขายผลผลิตออกสู่ตลาด วิธีการขายผลผลิตของการประกอบอาชีพเสริมออกสู่ตลาดมี 3 ช่องทางคือ 1. เปิดร้านขายเอง 2. นำไปส่งนอกพื้นที่ 3. ส่งผ่านยี่ปั้ว

1.4 ลักษณะการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลลาดชะโด อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเกิดจากการคุ้นเคยกัน และมีการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน มีการรวมกลุ่มแบบเป็นการช่วยเหลือกันแบบไม่เป็นทางการ ในชุมชน มีลักษณะการรวมกลุ่มแบบการพึ่งพาอาศัยกัน แบบครอบครัว เครือญาติและเพื่อนบ้าน รวมกลุ่มกัน ซึ่งสอดคล้องกับขไมพร สืบสุโท และคณะ (2554) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการแข่งขัน กรณีศึกษากลุ่มอาชีพทอผ้าลายสายฝน ตำบลบ้านก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้กล่าวว่า กลุ่มอาชีพมีการรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ สมาชิกไม่ค่อยมีส่วนร่วม มีเพียงผู้นำและการดำเนินการเป็นหลัก; ณัฐธริยา สุขสุวรรณพร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างอาชีพเสริมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้กล่าวว่า การประกอบอาชีพเสริมเป็นลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สมาชิกในครอบครัวมาช่วยกันทำ

1.5 แนวคิดในการรวมกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การรวมกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ ต้องเกิดจากความต้องการของประชาชนในชุมชนที่ต้องการจะรวมกลุ่ม และมีแนวคิดให้ประสบความสำเร็จอยู่ 4 แนวทาง คือ 1. การสนับสนุนจากส่วนภาครัฐ ในเรื่องการอบรม การให้ความรู้ 2. การสนับสนุนในเรื่องของแหล่งเงินทุนงบประมาณ 3. การจัดหาตลาดเพื่อขายสินค้า 4. การสร้างเครือข่ายชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเสริม พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือในชุมชนยังไม่มีกรรวมกลุ่มแบบเป็นทางการ สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1. ความไม่พร้อมทางด้านเงินทุน 2. ปัญหาด้านทรัพยากรไปตามธรรมชาติไม่เพียงพอกับความต้องการ 3. ปัญหาด้านแหล่งขายในชุมชน 4. ปัญหาด้านการขนส่ง

3. แนวทางพัฒนาการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเสริม พบว่า จุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่ม คือการเพิ่มรายได้ของประชาชน โดยส่วนภาครัฐต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนในเรื่องการประกอบอาชีพ ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องของการรวมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับพินุลยสิทธิ์ โชคชัย (2541) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมอาชีพเสริมเกษตรกรชุมชนแบบพึ่งตนเองของข้าราชการชั้นประทวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ได้กล่าวว่า การประกอบอาชีพเสริมแบบพึ่งตนเองมากสามารถลดรายจ่าย และเป็นการเพิ่มรายได้ ในครอบครัวได้ และได้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริมฯ เพื่อสร้างเครือข่ายด้านวิชาการและการตลาด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานของภาครัฐ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยต้องมุ่งเน้นให้สามารถเข้าสู่กลุ่มคนในชนบทมากขึ้น เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่าปัจจุบัน สำหรับแนวทางในการฝึกอบรมวิชาชีพ หรือการสร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น ชนบทนั้นควรต้องมีรูปแบบที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง อีกทั้งการคำนึงถึงการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้วัตถุดิบ/ ทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพที่จะสามารถทำในท้องถิ่นของตนเองได้
2. ควรมีนโยบายระดับภาครัฐ เพื่อมีแผนกำหนดการพัฒนาอาชีพเสริมอย่างแท้จริง และการพัฒนาการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ อาจโดยวิธีการจัดเงินกองทุน และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำการรวมกลุ่ม รวมไปถึงการหาตลาดเพื่อรองรับ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษพบว่า ปริมาณปลาในแหล่งน้ำตามธรรมชาติลดน้อยลง กลุ่มอาชีพ/ชุมชน ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการจับสัตว์น้ำ และการสร้างกตึกา ร่วมกันภายในชุมชน ในการจัดสรร ช่วงเวลาในการจับสัตว์น้ำเพื่อให้ปลาได้มีโอกาสขยายพันธุ์
2. จากการศึกษพบว่า การกำหนดราคาสินค้าเป็นอำนาจของพ่อค้าคนกลางทำให้กลุ่มอาชีพ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมผู้วิจัยขอเสนอแนะให้กลุ่มอาชีพมีการจัดเวทีเสวนา เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดร่วมกัน โดยสร้างข้อตกลงการควบคุมปริมาณสินค้าและราคาาร่วมกันภายในชุมชน

3. จากการศึกษาพบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนหนึ่งเป็นการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำให้ได้ราคาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งทำให้ขายได้ในราคาไม่สูงมากนัก ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ กลุ่มอาชีพเสริมมีการรวมกลุ่ม เพื่อหาช่องทางการจัดจำหน่ายร่วมกัน โดยเป็นการหาช่องทางส่งถึงมือผู้บริโภค

4. เพื่อเป็นการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม มุ่งสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพเสริม ควรร่วมกันส่งเสริมให้ แต่ละครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และร่วมกันจัดทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชน อาจจะเป็นการทำวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จึงได้ข้อมูลเฉพาะในเชิงลึก ดังนั้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลจึงควรเพิ่มเติมในเชิงปริมาณ

2. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการเข้าสู่อาชีพเสริมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชะโด ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการรวมกลุ่มในชุมชนให้เป็นวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน